

Tribuna

Com combatre les notícies falses sobre el covid-19

ANDREU Casero-Ripollés

L'expansió del coronavirus covid-19 ha comportat un ràpid creixement de la circulació de notícies falses. Els exemples són diversos. Des de que la seva aparició està causada per la tecnologia 5G fins a que aquest virus és, en realitat, una arma biològica desplegada per Xina per estendre el seu domini mundial passant per helicòpters que llancen productes químics de forma indiscriminada per sobre de les ciutats per eradicar la plaga o per una autèntica col·lecció de fórmules i remeis de curació miraculosos com fer gàrgares amb aigua tèbia i sal, respirar vapor d'aigua calent o prendre complement alimentaris. Aquest són només una mostra d'alguns dels enganys que s'han difós, en alguns casos massivament, per les xarxes digitals. De fet, segons dades de la Internacional Fact-Checking Network (IFCN), una xarxa de periodistes dedicats a la verificació de dades, ja s'han detectat, des de l'inici de la crisi sanitària, unes 1.500 notícies falses per tot el món, del les quals més de 300 a Espanya. Unes xifres que ens estan portant a parlar de l'emergència d'una infodemia, com recentment l'ha definit l'Organització Mundial de la Salut.

L'abundància comunicativa, propiciada per les facilitats que avui les tecnologies digitals concedeixen a qualsevol persona per elaborar i distribuir continguts, fraudulents o no, i la multiplicat de canals pels quals circulen els missatges estan a la base d'aquest fenomen. En la nostra societat saturada de comunicació la mentida té més facilitats que mai per esdevenir un producte de consum massiu. De fet, un estudi recent del MIT, un dels principals centres d'investigació tecnològics, indicava que les notícies falses circulen un 70% més que les verificades. La seva capacitat per connectar amb aspectes emocionals i activar el nostre interès els permet beneficiar-

se del fet que moltes persones les comparteixen a les xarxes socials, afavorint la seva circulació viral i causant un fort impacte. Així aconsegueixen generar desconcert, ansietat i, fins i tot, pànic entre la ciutadania, especialment en moments crítics com el que vivim amb el covid-19.

En l'extensió de notícies enganyoses sobre aquesta pandèmia està jugant un paper clau el conegut servei de missatgeria mòbil Whatsapp. De fet, es calcula que el 80% de les notícies falses sobre el covid-19 que circulen a Espanya provenen d'aquesta aplicació. Allà, som més vulnerables per què son familiars, amics o coneguts els que ens envien els missatges, fet que activa la nostra credibilitat i ens fa abaixar la guàrdia.

Davant d'aquest problema resulta essencial que ens preguntem com actuar: com podem combatre les notícies falses sobre el coronavirus? Per fer-ho podem recórrer a diverses estratègies. En primer lloc, descartar les notícies que vinguin de fonts d'informació anònimes o que no ens generen confiança perquè no queda clar d'on venen (potser el seu origen és un mitjà digital estrany i desconegut). Un bon antídote és consul-

tar sempre les fonts oficials i els mitjans periodístics amb els que estiguem familiaritzats. No hem d'oblidar que els nostres familiars i amics també es poden equivocar i contribuir a la expansió de mentides. Una altra bona pràctica és contrastar la notícia: una simple cerca a Google pot ser suficient per descobrir l'engany. En aquesta mateixa línia, és útil comprovar si les fotos i els vídeos són fraudulents. A la xarxa hi ha eines, com ara Google Images, molt útils en aquest sentit. És suficient amb copiar la url o arrastrar la imatge per fer la prova.

Així mateix, és fonamental llegir, escoltar o veure la notícia fins al final i no quedar-se únicament amb el titular o el principi. Sis de cada deu notícies falses es comparteixen a les xarxes socials per usuaris que no les han llegit. Cal que siguem crítics i apliquem el sentit comú per tal de preguntar-nos si allò que se'ns explica és creïble. Una altra recomanació útil es desconfiar de les pseudo-teràpies i els tractaments miraculosos. Per altra banda, quan tinguem dubtes, també és una bona idea consultar mitjans especialitzats en la verificació de dades, com ara la iniciativa #CoronaVirus Facts

Alliance, impulsada per la IFCN, per citar alguns exemples. El periodisme està fent un gran esforç per lluitar contra les notícies falses i aquests portals poden ser un valuós aliat per a nosaltres. Finalment, és bàsic apel·lar a la nostra responsabilitat. Si no estem plenament segurs i tenim dubtes és millor que no compartim una informació amb altres

persones. Pot ser un engany i distribuir-lo ens pot convertir en còmplices de la seva expansió social. Abans d'enviar de forma automàtica i irreflexiva un missatge és bo que pensem, contrastem i ens assegurem. Només així podrem reduir la circulació de mentides. Junts podrem frenar no només al covid-19, sinó també a la pandèmia de notícies falses que l'acompanya. ≡

***Catedràtic de Periodisme i degà de la Facultat de Ciències Humanes i Socials de la Universitat Jaume I de Castelló**

És fonamental llegir, escoltar o veure la notícia fins al final i no quedar-se únicament amb el titular o el principi